

Mellem klima og udvikling

En postkolonial undersøgelse af et klimapolitisk Grønland.

Af:

Sebastian Lundsteen Nielsen

Historie

ABSTRACT: *Denne artikel undersøger Grønlands afvisning af den internationale klimaaftale indgået på COP21 i Paris, 2015. Igennem en analyse af grønlandske debatter om klimaaf-talen, argumenterer artiklen for, at en afvisning af klimaaf-talen ikke skal forstås ud fra en vestlig forståelsesramme om modernitet. Tværtimod er afvisningen et udtryk for en selvstændiggørende proces, der aktivt italesætter og afvikler et ensidigt modernitetsnarrativ. Derved tilføjer artiklen en vigtig postkolonial vinkel i en debat, der overvejende er domineret af et vestligt perspektiv om klima og udvikling.*

NØGLEORD: Grønland, postkolonialisme, klimaforandringer, oprindelig folk, modernitet.

Grønland - fra verdens ende til verdens centrum.

På klimatopmødet COP21 i Paris 2015 indgik 196 medlemslande en historisk stor klimaaf-tale. Efterfølgeren til Kyoto-protokollen skulle signalere, at tiden var inde til at hovedaktørerne på den geopolitiske scene, skulle skride til handling efter en række mislykkede forsøg. Til manges overraskelse påberåbte Grønland sig territorialt forbehold, en vetoret der betød at selvstyret ikke var med i den klimaaf-tale, som Danmark havde forpligtiget sig til. Afvisningen skabte forundring

MELLEM KLIMA OG UDVIKLING

August 2020

og trak overskrifter i danske aviser (Information 2012; Berlingske 2012). Arktis har i klimamæssig kontekst, været omtalt som kanariefuglen i kulminen - et område hvor klimaforandringerne rammer først og konsekvenserne er hårdest. Hvorfor ville Grønland ikke være med til at sikre klimaet, naturen og ultimativt sin egen eksistens?¹ Selvstyret baserede blandt andet sin afvisning på Grønlands status som ”oprindeligt folk” med tilhørende ret til udvikling - en ret der ikke var tilgodeset i klimaaftalen.

Interessen for beslutningen om territorielt forbehold er et tegn på en forandring i Grønlands politiske status og vigtighed. Hvor landet tidligere fremstod som et samfund ved verdens ende, er Grønland nu genstand for ny opmærksomhed, da placeringen i Arktis er anderledes central under indtryk af klimaforandringerne. Derfor er Grønlands politiske beslutninger et passende analyseobjekt, da en lang række af komplekse forhold har direkte implikationer for Grønland; her kan begreber som ”det antropocæne”, natur/kultur-dikotomien, tradition og modernitet nævnes. Samtidig er Grønland blevet et sted hvor indenrigs- og klimapolitik, industrialisme, kapitalisme såvel som kolonialisme er sammenfildrede kategorier.

Denne artikel tager udgangspunkt i en gennemgang af væsentlig postkolonial teori, herunder forskning i Arktis. Dette har til formål at belyse hvordan koloniale forestillinger stadig bliver produceret og reproduceret under andre terminologier end tidligere. Dernæst undersøger artiklen hvordan ”oprindeligt folk” som en konstrueret kategori har en særlig fleksibilitet med flere potentialer - subjektiverende såvel som emancipatoriske. Slutteligt foretager artiklen en analyse af den politiske diskussion i forbindelse med Grønlands afvisning af Parisaftalen, med henblik på at skabe forståelse for beslutningen på Selvstyrets egne præmisser. Ved hjælp af postkolonial teori argumenterer artiklen for, at feltet kan bidrage til at belyse restruktureringen af koloniale hierarkier igennem en global klimaafale. Analysen er fortaget med afsæt i høringer og høringssvar mellem Naalakkersuisut, Regeringen, og Inatsisartut, Landstinget, umiddelbart efter COP21. Derudover inddrager artiklen også udtalelser i medierne, da det er en antagelse at politik i lige så høj grad udspiller sig i offentligheden som i parlamentet.

¹ Når artiklen refererer til ”Grønland” er der ikke tale om én samlet virkelighed, ej heller et udsagn om at alle grønlandere tilslutter sig eller agerer som en national helhed. Artiklen refererer ved nævnte terminologi til Grønlands selvstyre som parlamentarisk, institutionel og politisk agent. (For udlæg af de politiske og akademiske forhold mellem det globale nord og syd, se Law 2015)

Slutteligt skal det understreges at en implicit antagelse i artiklen er, at der ikke er findes et essentialiseret Grønland. De tematikker der bliver italesat - særligt klimaforandringer - opleves forskelligt fra person til person og fra sted til sted, derudover er der et væld af interesser på spil der også har indvirkning, hvilket gør klimaforandringer til et særdeles komplekst fænomen. Nærværende artikel undersøger derfor kun en lille del af en større helhed; de politiske bevæggrunde til afvisningen af klimaaftalen.

Eskimoer og inuitter, fremtidsskabning og klimastrategier

Dette afsnit diskuterer forskellige relevante teoretiske positioner, der vedrører postkolonial forskning både i Arktis og i Grønland. Det er formålet at belyse koloniale forestillinger om inuitter, og hvordan de stadig bliver reproduceret i samtiden.

I værket *Orientalism* fra 1978 introducerede Edward Said for første gang det ikonoklastiske begreb orientalisme. Med udgangspunkt i vestlig litteratur om Orienten, illustrerede Said hvordan vestlige diskurser blev etableret i forbindelse med koloniale projekter. De diskursive formationer talte på vegne af den *Anden* for at dominere, restrukturere og udøve autoritet over et bestemt område og dermed også en bestemt kultur (Said 2003: 3). Said argumenterede derfor at den viden, der blev produceret fra metropolen om kolonien ikke bare var et led i, men en legitimering af, koloniale projekter. Orientalisme-begrebet bredte sig til andre koloniale studier end blot Orienten. Således arbejdede antropologen Ann Fienup-Riordan med repræsentationsanalyser hvilket hun oversatte til "eskimo-orientalisme" hvor "eskimoerne", indtog samme binære position som det kulturforladte, historieløse subjekt i kontrast til Vestens egen dynamiske selvforståelse (Fienup-Riordan 1995: XI-XII).

I en kritik af Fienup-Riordan mener lektor i minoritetsstudier Kirsten Thisted at repræsentationsanalysen kan have en moraliserende følgevirkning. Repræsentationer har en tilbøjelighed til at påtvinge grønlændere en offerrolle, hvor man i samme ombæring nægter dem modernitet og erstatter én stereotype med en anden - fra kulturløs "vild", til fremmedgjort subjekt i en moderne verden. Thisted viser blandt andet hvordan den grønlandske stat og det nationale turistråd Visit Greenland laver kampagner der spiller på stereotypificering, både strategisk og som led i en identitetsproces. Thisted mener derfor at der er tale om en medproduktion af kolonialistiske forestillinger (Thisted 2006: 61, 67-69). I en senere artikel

MELLEM KLIMA OG UDVIKLING

August 2020

kobler Thisted klimaforandringer sammen med den offerrolle grønlændere bliver tildelt. Vesten bliver (igen) fremstillet som et dynamisk sted, hvor der både er industri som bidrager til den globale opvarmning, samtidig med at forskere alarmerer om klimaudviklingens konsekvenser, alt imens Grønland (igen) er portrætteret som passive vidner. Thisted tilføjer dog en række indvendinger; for det første er selve kulturbegrebet komplekst, ambivalent og konstant forandrende, men uagtet hvor banal og simplificeret kultur kan forekomme, er den ikke ren fiktion (Thisted 2013: 230). For det andet mener Thisted at den koloniale stereotypificering ikke er ensidig. Den koloniale fortælling bliver også reproduceret i Grønland igennem reklamefremstød og til politiske formål i en forhandlingsstrategi, om at fremstå som ofre for global opvarmning. Selvom klimadebatten reproducerer en kolonial forestilling, kommer den i nye klæder. Dermed åbner Thisted op for at koloniale forestillinger, kan anvendes på flere forskellige måder, både som stigmatiserende eller strategiske, men at de frem for alt er *producerende* (ibid.:231).

Ifølge antropologen Frank Sejersen er Arktis en region af *flows* skabt af klimaforandringerne. Arktis er ikke længere et statisk afmarkeret område, men en region der påvirker og påvirkes af resten af verden, og disse flows skabes og genskabes af forskellige agenter herunder NGO'er, Arktisk Råd, forskere såvel som nationalstater. Den globale interesse for afvisningen af klimaaf-talen kan ses som en effekt af dette flow - Grønland betyder lige pludselig noget (Sejersen 2016: 10-11). Sejersen argumenterer med begreber som *stakeholders* og *collective right-holders* for at Grønland søger at håndtere klimaforandringer og planlægge strategier, i et sammenfiltret spind af interesser og forventninger. Klimaforandringer sker ikke i et vakuum og den måde Grønland kollektivt agerer på, har betydning for resten af verden (ibid.:3). Ved at belyse håndteringen af klimaforandringer i Arktis og betegne befolkningen som rettighedsholdere, tilskriver Sejersen oprindelige folk en større agens. Oprindelige folk er ikke længere associeret med fortiden, men en *vigtig* del af både nutiden og fremtiden - og deres måde at håndtere klimaforandringer på skal ses som en fremtidsvision. Fremtidsskabelse forandrer et grundlæggende spørgsmål fra *hvordan skal man tilpasse sig klimaforandringer* til *hvordan skal vores samfund være i en klimaforandret verden*. Spørgsmålet markerer et skift fra tilpasning til potentialitet, og skaber mulighedsrum der ikke udelukkende er betinget af klimaforandringer, men en forestillingsverden og en aktiv stillingtagen til *'at være'* (ibid.:5). Derfor mener Sejersen

at man ikke skal se Grønland som ofre for klimaforandringer, kapitalisme og globalisering, men tværtimod som værende med til at skabe de selvsamme ting (ibid.: 33).

I sin Ph.d.-afhandling giver lektor Lill Rastad Bjørst sit bidrag til at forstå de dynamikker og aktører der er i spil i Grønland, når det handler om klimaforandringer. Blandt andet ved hjælp af diskursanalyse prøver hun at tilnærme sig en forståelse af hvilke subjektpositioner der bliver konstitueret, hvad der bliver italesat og hvordan forskellige entiteter kan påvirke debatten (Bjørst 2011: 7). Et væsentligt begreb Bjørst frembringer, er den *dobbelte klimastrategi* der skitserer en forandring i den måde, hvorpå Grønland taler og handler i forbindelse med klimaforandringer. Strategiens dobbelthed består i at der på den ene side arbejdes aktivt for mere industri, mens man samtidig forsøger at stoppe den globale opvarmning. (ibid.: 118) Forandringen sker, ifølge Bjørst, omkring 2001 ved ratificeringen af Kyoto-protokollen og hun peger særligt på, at skiftet mellem landsstyreformænd Hans Enoksen til Kuupik Kleist, signalerer et tydeligt paradigmeskift til en eksplicit dobbelt klimastrategi (ibid.:138). Hvor Enoksen mente at ansvaret var placeret i Vesten, argumenterede Kleist for retten til udvikling og et ”fælles men differentieret ansvar”. Det flyttede Grønlands selvforståelse og reelle politik fra at være et passivt offer for Vestens dominans, til at være en mere dynamisk medspiller på den globale scene (ibid.:158).

En opsummering af postkolonial forskning i Arktis viser at Grønland, er blevet tematiseret fra passive entiteter til dynamiske medspillere på en global scene. Fra Fienup-Riordans repræsentationsanalyse til Thistedes kritik og et argument om Grønland som medproducenter af koloniale stereotyper. Ifølge Sejersen har en forbundet verden medført at Arktis spiller en stadig større rolle og ikke længere er passive subjekter afskåret fra resten af verden. Befolkningen i Arktis er både interessenter, men også en del af et kollektiv med rettigheder. Slutteligt mener Bjørst, at det politiske klimaspil er et dobbelt spil, hvor man i Grønland vil have større industriel virksomhed, men samtidig frygter de globale klimaforandringers konsekvens.

Oprindelige folk

”Oprindeligt folk” er en kategori der de senere år, er blevet sat i forbindelse med klimaforandringer. I 2000 fik de befolkningsgrupper der tilhørte oprindelige folk-kategorien sikret en række politiske rettigheder, da FN oprettede et permanent forum til at kunne diskutere fælles vilkår og problemstillinger (www.fnforbundet.dk: 2014). Begrebet har senere været

MELLEM KLIMA OG UDVIKLING

August 2020

genstand for debat dels fordi at det gældende parameter for at være oprindeligt folk er selvidentifikation, og dels fordi begrebet synes at videreføre et kulturelt hierarki i nye forklædninger. Dette afsnit har til hensigt at gennemgå diskussionerne omkring oprindeligt folk, for at belyse kategoriens ambivalens, men også for at diskutere Grønland som værende et oprindeligt folk.

Globale klimaforandringer viser ifølge Marjo Lindroth og Heidi Sinevaara-Niskanen, hvordan ”oprindeligt folk” er omgivet af modsætninger og spændinger. Selvom kategorien burde sikre en befolkningsgruppe bestemte rettigheder og anerkende deres viden i relation til natur- og miljøforståelse, er oprindelige folk stadig genstand for særlige biopolitiske mål. Lindroth og Sinevaara-Niskanen mener at det biopolitiske består i at producere aktive og egnede individer, som fx når oprindelige folk bliver tilskyndet til at imødekomme og håndtere fremtidige forandringer (Lindroth & Sinevaara-Niskanen 2015:131). Et eksempel på biopolitik, som Lindroth og Sinevaara-Niskanen giver, er resiliens og dens underkategorier: tilpasning, sårbarhed og omsorg. Kategorierne er med til at skabe målestokke for hvad det vil sige at være et oprindeligt folk. Ved at anvende kategorierne som særlige karakteristika for oprindelige folk, medfører definitionerne en potentiel trussel om eksklusion ved afvigelse, der fastholder befolkningsgrupperne i en prædefineret kategori (ibid.:130-131). Resiliens bliver ifølge Lindroth og Sinevaara-Niskanen centrale træk for oprindelighed, men det er en form for magtudøvelse, der aktiveres i de kategorier for det bestemmes af FN. En befolkningsgruppe approprierer og forstærker oprindeligt folk-kategorien ved reproduktion og gentagelser, der ikke nødvendigvis er deres egne (ibid.: 134).

Lill Rastad Bjørst tilføjer et yderligere aspekt til diskussionen om oprindelige folk. Bjørst mener at Grønland på mange måder har en anden karakter end øvrige grupper i det pan-arktiske område (Bjørst 2011: 15-16). Grønlands status som et ”oprindeligt folk” er en problematik Kirsten Thisted også italesætter. Ved en komparativ analyse mellem Grønlands Selvstyrelov af 2009 og FN’s deklARATION om oprindeligt folk, mener Thisted at Grønland ikke hører ind under kategorien. Oprindelige folk er fx ikke nævnt i Selvstyreloven mens FN’s deklARATION lægger kun op til selvbestemmelse i lokale affærer og ikke, som i Selvstyreloven, autonomi (Thisted 2013: 234-235). Ifølge Thisted eksisterer der to narrativer; det traditionelle ”oprindelige” og det moderne ”industrielle” som begge aktivt og eksplicit bliver anvendt, på trods af at Grønland for længst er

blevet moderniseret. (ibid.: 237) Altså der er tale om en flertydig modernitetsforståelse, hvilket indikerer flere måder at være moderne på. Modernitet såvel som oprindeligt folk er en identitetskonstruktion der kræver oversættelse:

If the Greenlanders do not wish to translate themselves out of the concept of indigenous peoples entirely, as they once translated themselves into it, they must engage a negotiation of the definition – based on the notion that indigenous peoples are not defined exclusively as ‘culture-preserving’ and are not doomed for all eternity to be suppressed and at risk (ibid.: 252).

Det er derfor en fordelagtig strategi at påberåbe sig begge dele, for på den ene side er ”oprindelig befolkning” en beskyttet kategori der sikrer særlige privilegier og på den anden side vil man også være med på det globale verdensmarked og komme op i den politiske ”superliga”. Det handler om flydende nationale og befolknings identitetskonstruktioner.

Frank Sejersen vurderer at fællestrækket for oprindelige folk, er baseret på den koloniale erfaring. Kategorien er med til at definere problemer som er vokset ud af de koloniale forhold. Derfor er den mest almene rolle som Vesten tildeler oprindelige folk - en der hviler på en opfattelse af marginalisering (Sejersen 2016: 19). I tråd med Lindroth og Sinevaara-Niskanen mener Sejersen at oprindelige folk associeres med tilpasning og her tilføjer han at marginalisering fordrer tilpasning, hvilket uundgåeligt er en subjektposition. Man er underlagt noget, om det er klimaforandringer eller andres kultur, hvilket har klare relationer til koloniale diskurser (ibid: 20) Sejersen argumenterer for, at Vestens forståelse af oprindelige folk medfører en trippelmarginalitet; en fremmedgjorthed overfor sin egen kultur, naturen og ”moderne” kultur (ibid). Inuitten eksisterer, ifølge Sejersen, i et limbo mellem kulturer på vej fra noget, til noget, men aldrig rigtig derhenne. Ved at anvende begreber som risiko, tilpasning og modstandskraft fastholder man oprindelige folk i en marginaliseret position.

Som ovenstående afsnit peger på, så er begrebet oprindelig folk stadig et omdiskuteret emne. Sat i et spænd imellem begreber som ”resiliens”, ”tradition” og senest ”klima” tegner afsnittet et billede af, at brugen af ”oprindelig folk” som kategori har mange implikationer, positive såvel som negative. Semantiske skift i måden man omtaler oprindelige befolkningsgrupper på, betyder ikke nødvendigvis at strukturerende kulturelle hierarkier ophører med at eksistere. Imidlertid

bruger oprindelige samfund til tider koloniale stereotyper, til at konfigurere og restrukturere forholdet mellem Vesten og Resten.

Et fælles, men ikke differentieret ansvar

Med afsæt i forskningsoversigten foretager dette afsnit en undersøgelse af afvisningen af COP 21-aftalen og de verserende debatter, der foregik mellem den grønlandske regering og oppositionen. Det er målet at belyse hvad der konkret var på spil, undersøge bevæggrundene samt sætte empirien i dialog med postkolonial teori for at belyse aftalens koloniale undertoner.

De umiddelbare årsager til Grønlands krav om territorialt forbehold er todelt – for det første mener den grønlandske regering, at klimaaftalen forhindrer en fremtidig industriel udvikling, der potentielt kan sikre økonomisk selvstændighed. Minister for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender Vittus Qujaukitsoq udtrykker det således:

Naalakkersuisuts position forud for COP21 forhandlingerne var, at en beslutning om eventuel grønlandsk deltagelse i en ny global klimaaf tale[...] vil påvirke grønlandske interesser.

Forudsætningen for at Grønland kan tiltræde den nye klimaaf tale er, at dette sker under hensyntagen til ønsket om fremtidig industriel udvikling i Grønland (Naalakkersuisut Sagsnr. 2016-590: 1-2).

Citatet belyser hvordan deltagelsen i en global klimaaf tale vil påvirke ”grønlandske interesser”, altså potentialet for at udvikle en mere industri. Udtalelsen og ønsket om udvikling er ikke særlig kontroversielt på overfladen, men hvis man antager at industri og klimaforandringer er gensidigt påvirkende, kan det forekomme paradoksalt. Ønsket om en stigende industrialisering, kan synes modstridende fordi at udviklingen vil have konsekvenser i form af volatile vejrforhold. Vejrforhold der i varig form kan skade de nuværende storindustrier som fiskeri og minering. Men det er ikke det afgørende for beslutningen, som Qujaukitsoq fortsætter:

Hvis Grønland og mange andre lande, der ikke havde nogen nævneværdig industriel aktivitet i referenceåret 1990, accepterer en fortsættelse af kvotesystemet i en ny klimaaf tale, som det har været implementeret under Kyotoprotokollen, vil Grønland komme til at betale massivt for

fremtidige industrielle aktiviteter, mens industrielle lande blot forpligter sig til at reducere udledningen i allerede eksisterende aktiviteter. Dette system er konkurrenceforvridende og reflekterer ikke Klimakonventionens principper om, at landene skal påtage sig et fælles men differentieret ansvar (Naalakkersuisut Sagsnr. 2016-590: 2.)

Det er retten til egen udvikling der står centralt i udtalelsen og som det yderligere fremgår, er der tale om at COP21 er aftalt på I-landes udviklingsbaggrund. Aftalen tager dermed ikke højde for en potentiel industrialisering på Grønland. En industrialisering der vel at mærke, ikke foretages af grønlandske firmaer selv, men vestlige firmaer. Minearbejdet i Kvanefjeld kan her nævnes som eksempel: Minen er ejet af det australske firma GME (www.Sermitsiaq.ag 2018), men Grønland skal, ifølge COP21-aftalen, påtage sig et nationalt ansvar for det GMEs aktivitet.

Derudover er referenceåret 1990 en måde at fastfryse et tidspunkt for industriel samfundsudvikling. Efter 1990, er den globale opvarmning blevet et fænomen alle skal betale for, uanset historisk udvikling. Ifølge Qujaukitsoq er aftalen et udtryk for et fælles, men ikke differentieret, ansvar hvor Vesten uden konsekvenser har haft den industri der udledte – og udleder – store mængder CO₂. Samtidig må Grønland holde sig til det niveau landet udledte i 1990, der på daværende tidspunkt var minimalt i forhold til vestlige lande. Klimaafspraken er en nutidig form for kolonial dominans, der udtrykkes i et kvasi-imperativ om fælles ansvar, da Grønland de facto betaler for Vestens historiske og nutidige karbonøkonomiske udvikling, såfremt aftalen underskrives.

Ifølge den postkoloniale kritiker Homi Bhabha er koloniale diskurser præget af dominans og magt, hvor der opstår en subtil form for diskrepans udtrykt som ”*almost the same, but not quite*” (Bhabha 2004: 122). Som klimaafspraken viser, er alle lige over for de globale klimaforandringer, men nogen skal betale mere end andre. Resterne af den koloniale tænkning, skjult af begreber som modernitet og udvikling er således også centralt for Bhabhas projekt ifølge professor David Huddart:

Colonialism has been a hidden presence shaping Euro-American power and the grand narratives of modern progress. The narratives of modernity seem to be coherent and serene in their self-confidence, telling of democratic and technological progress... Modernity has repressed its colonial

MELLEM KLIMA OG UDVIKLING

August 2020

origins, and, in a sense, Bhabha's project is the necessary analysis of modernity to uncover its repression. (Huddart 2006: 9)

Den globale klimaaf tale er formet på et narrativ, hvor Europa fremstår som udviklede moderne lande, der står på spring til at redde verden fra en global klimaopvarmning. Men mellem linjerne er der "en skjult tilstedeværelse," hvor Vesten dikterer modernitet og dermed afviser andre nationers ret til udvikling med henvisning til at globalt ansvar. Tilmed sættes der en dato på, hvornår industrialiseringen skulle have indtruffet – 1990. Sat i en postkolonial analyseramme indskriver man den *Anden*, her Grønland, i et fikseret hierarki der nægter eller besværliggør industriel udvikling.

En yderligere tilføjelse til det komplicerede forhold Grønland befinder sig i, er at de på den ene side er et selvstyre og har fuld autonomi på visse områder, og på den anden side er præget af en kolonial og økonomisk relation. På det udenrigspolitiske område forhandler Danmark på vegne af Grønland, som fx i Arktisk Råd, hvor Grønland er med som underrepræsentant. Når Danmark forhandler en klimaaf tale der også berører Grønland, forpligter aftalen som et I-land og Grønland indgår ikke i en selvstændig af tale som Qujaukitsoq udtaler "[...] Grønland kan på trods af en meget lille grad af industrialisering, ikke klassificeres som et uland under bestemmelserne i aftalen." (*Naalakkersuisut Sagsnr. 2016-590: 4*). Grønlands koloniale relation til Danmark består primært af økonomiske bånd i form af bloktilskuddet. En indtrædelse i klimaaf talem vil begrænse økonomisk vækst, en vækst der kan skabe økonomiske forhold som kan sikre selvstændighed. Kaj Holst Andersen, direktør i udenrigsdirektoratet, italesætter de stadig tætte relationer og anerkender den vanskelige position Grønland befinder sig i:

Naalakkersuisut ønsker at udvikle Grønland med mere industri, der kan mindske afhængigheden af bloktilskuddet og en øget aktivitet og produktion i samfundet vil (...) alt andet lige betyde en højere CO2 udledning. Derfor er det ikke sikkert, at Grønland vil kunne tiltræde klimaaf talem (www.Knr.gl 2015).

Klimaforandringerne har gjort noget ved Grønlands rolle. Mindre is, betyder større åbning for miner der før var utilgængelige, der fører til større industri og mere infrastruktur. Konsekvensen af en hyperindustrialisering, vil være en forhøjet CO2 udledning, men også et potentielt

vækstboom, der kan føre til økonomisk selvstændighed og ultimativt løsrivelse fra Rigsfællesskabet. Men væksten og en løsrivelse kan komme med en høj pris, da industrialiseringen kan skabe uoverskuelige miljømæssige konsekvenser.

Cop21 aftalen var, som ovenstående afsnit argumenterer for, ikke en neutral aftale der tilgodeså alle lande og befolkninger. At sætte referenceåret til 1990 begunstigede de nationer der allerede havde en vis CO2 udledning, eller med andre ord, havde en færdigudviklet storindustri og den deraf følgende økonomiske styrke til at reducere CO2 niveauet. Samtidig fordrede aftalen en diskussion om selvstændighed, kolonialisme, udvikling og industrialisering.

Blandt mange modernismer

Forestående afsnit diskuterer hvordan koloniale stereotyper kan bruges til at udfordre modernitetsbegrebet. Grønland konfronterer det vestlige monopol på modernitetsnarrativer ved afvisningen af klimaaftalen, og afviser en monokulturel opfattelse på hvad udvikling er. Igennem den postkoloniale teoretiker Homi Bhabha argumenterer afsnittet, hvordan at mime-spil og ambivalens bryder med en tilsyneladende homogen diskurs.

Den koloniale stereotype er ifølge Bhabha en enorm diskursiv strategi, der veksler mellem forskellige punkter af idealer og virkelighed (Bhabha 2004: 94-95), men diskursen også skaber en ambivalens, da den idealiserede stereotyp og "virkeligheden" ikke stemmer overens. Kategorien oprindelige folk fordrer en bestemt forestillet stereotyp, som et folk der er tæt knyttet til naturen. Grønland identificerer sig også som et oprindeligt folk, og Danmark arbejdede hårdt på, ifølge Qujaukitsoq, at få særlige hensyn indskrevet i aftalen (*Sagsnr. 2016-590:3.*). Det var et sprængende punkt og en afgørende faktor i Naalakkersuisuts beslutningsproces. Særligt italesættes det, da formanden for oppositionen Sara Olsvig, spørger ind til i sit 4. §37 spørgsmål, der vedrører oprindelige folk i klimaaftalen:

Naalakkersuisut ønskede at parterne til FN's Klimakonvention blev enige om en aftale, der bygger på princippet om 'fælles men differentieret ansvar', og som dermed er i stand til at rumme hensynet

MELLEM KLIMA OG UDVIKLING

August 2020

til ønsket om fremtidig industriel udvikling i Grønland. Samtidig havde Naalakkersuisut også gerne set bindende henvisninger til oprindelige folks rettigheder (ibid.).

Citatet viser hvordan to elementer – oprindelige folks rettigheder samt ønsket om industriel udvikling – er sidestillet. På den ene side er Grønland Vestens ”fortidige jeg”, en nation i en industrialiseringsproces, som gerne vil beholde et tæt bånd til naturen og dens ressourcer. Her prøver Grønland implicit at mediere mellem to binære positioner i natur og kultur. Derfor belyser klimaaftalen Grønlands position i et spændingsfelt mellem udvikling og tradition. På den ene side vil man gerne udvikle sig til en fuldt industrialiseret nation, men på den anden side ønsker man de rettigheder og forbehold, der er tilknyttet oprindelige folk. Det skal dog ikke ses som en dikotomi. Det Bjørst kalder for *den dobbelte klimastrategi*, kan i et postkolonialt lys være en udfordring af en vestlig teleologisk udviklingstanke, som forudsætter et samfundshierarki hvor hvert stadie er defineret *a priori*. Grønlands afvisning rekonstruerer natur/kultur dikotomien og udtalelsen, der sidestiller to tilsyneladende modsætninger, etablerer en ”ny” modernitet, hvor udvikling (kultur) og tradition (natur) ikke er gensidigt ekskluderende.

Den ”nye” modernitet illustrerer en vestlig ambivalens i forholdet mellem klima og udvikling. Kan det globale nord løfte pegefingeren over for Grønland og nægte dem en samme udvikling som Europa har gennemgået, og skal Grønland samtidig betale for Vestens industrialisering. Den ambivalens er et produkt af en form for mime-spil (*mimicry*). Homi Bhabha forklarer at mime-spillet producerer en forskel i sin diskursive praksis:

(...) colonial mimicry is the desire for a reformed, recognizable Other, as a subject of a difference that is almost the same, but not quite. Which is to say, that the discourse of mimicry is constructed around ambivalence; in order to be effective, mimicry must produce its slippage, its excess, its difference.” (Bhabha 2004: 122).

Den klimaafteale der blev indgået på COP21, antyder at den globale opvarmning er et fælles projekt. Men fordi klimaaftealens år 0 for CO2 udledning var 1990, betyder det at Grønland aldrig kan opnå samme udvikling hvis de skriver under på aftealen. Hensynet til oprindelige folk, skulle give Grønland en særstatus, men rettighederne er ikke anerkendt i aftealen, som den var i Kyotoaftealen. Grønland er en *genkendelig Anden*, der er *næsten den samme, men ikke helt* (ibid).

Grønlands afvisning er en måde at etablere en kritik mod et Vestligt klimahegemoni, der ikke inddrager oprindelige folk i aftalen. Sara Olsvig indkapsler det paradoksale ved beslutningen om at udelade oprindelige folk i COP21-aftalen:

Hvis man ser rundt om i verden, så er det ikke oprindelige folk, der har forårsaget forureningen, men det er oprindelige folk, der rammes hårdest af klimaforandringerne, derfor har det været så vigtigt for oprindelige folk at få klare henvisninger til oprindelige folks rettigheder ind i klimaaf-talen, og derfor er det naturligvis en skuffelse at de ikke er kommet med. (www.KNR.dk)

Afvisningen er ikke et udtryk for en ”enten-eller” politik, men en skabelse af en *anden* form for modernitet. Ifølge Huddart er Bhabhas forståelse af modernitet som en hybrid:

Instead we should see modernity as something that needs to be hybridized: There are many ways to understand the modern world, and many contributions that have been ignored, which we now need to acknowledge and explore. (Huddart 2006: 9)

Modernitetsprojektet i Grønland er en skabelsesproces der, som Sejersen argumenterer for, er produktiv. Grønlands nye fortolkning af modernitet som både-og er således ifølge Kirsten Thisted en oversættelse. Man *oversætter* altså begreber til sin egen kultur, og skaber en særlig variant. Den position som Grønland står i og som afvisningen af klimaaf-talen er et udtryk for, er paradoksal, da situationen med klimaforandringer er en konsekvens af Vestens modernisering; (den vestlige form for) Modernisering er skabt på baggrund af industrialisering. Derudover bliver det vestlige modernitetsparadigme udfordret ved Grønlands *efterligning*, men også at afvige fra, en vestlig modernitetsforståelse hvilket skaber en ambivalens.

Ambivalensen udgør en revne i en ellers homogen og sammenhængende modernitetsdiskurs. Grønlands afvisning af Paris-aftalen er et eksempel på, hvordan man kan navigere i et paradoksalt landskab, mellem to spændingsfelter. På den ene side bevarer landet en identitet, der er funderet i tradition og oprindelighed, på den anden side bryder det ud af en præfigureret idé om mulighederne for oprindelige folk. De to positioner skaber en hybrid og dermed en ny

kategori. Det er opgør med en evolutionær opfattelse der opdeler samfund i udviklingstrin, en enfoldig forudbestemt narrativ om, hvilken retning et samfund skal bevæge sig i.

Konklusion

De globale klimaforandringer har forandret vores måde at tænke på. Vores fælles fortid, nutid og fremtid er blevet revurderet i et forsøg på at forstå, hvordan vi skabte forandringerne og hvordan vi kan håndtere dem. Klimaorienteret humaniora har haft et særligt fokus på de samfund som lever i naturens "randområder" herunder Grønland, da det er i udkanterne at klimaforandringerne har størst indvirkning.

En direkte konsekvens af at kigge på de udsatte områder, er kritisk refleksion over Vestens rolle. En anden konsekvens er en diskussion af begreber og erkendelser, som på vedvarende vis dominerer og skaber, ikke forandring, men kontinuitet. Artiklen har således søgt at påvise, hvilke rester fra en kolonial begrebsverden som stadig gør sig gældende. Grønlands skift fra verdens ende til verdens centrum er derfor med til at rekalibrere vores måde at tænke samfund, natur, tradition og kultur på. Den nye rolle kan være grobund for alternative samfundsindretninger, og Grønland kan få en rolle som *fremtidsskabende*, i en klimaforandret verden.

Artiklen indskrives sig således i et felt der kritisk undersøger relationen mellem Vesten og den *Anden*, et forhold der er blevet reorganiseret af klimaforandringer. Det har således været formålet ved hjælp af en postkolonial terminologi at tilsidesætte Europa for en stund, og forsøge at forstå, hvordan et område med klare fortidige og nutidige koloniale relationer navigerer i det nye politiske landskab. Det er således et centralt argument, at modernitet er en flydende og evigt skiftende kategori, og der ikke er en standardiseret måde at "være" moderne på. Derfor skaber Grønland både sin egen modernitet, men udfordrer Vestens monopol på modernitetsforståelsen som enfoldig, ved at blande (af Vesten) fastsatte kategorier som "oprindelig befolkning" og "udvikling" sammen.

Ved hjælp af postkolonial teori har artiklen belyst det politiske Grønlands egne debatter og derved forsøgt at trænge ind bag de koloniale diskurser. Dermed kan undersøgelsen betragtes som en tilskyndelse, til at foretage yderligere og mere dybdegående analyser af Grønland, særligt med henblik på de samfundsmæssige forandringer som er skabt af klimaforandringer -

da artiklen kun behandler et lille fragment af et stort og komplekst forhold. Artiklen forsøger ligeledes at bidrage til et allerede heterogent forskningsfelt der beskæftiger sig med klimaforandringernes konsekvenser i områder der tidligere - eller stadig har - kolonial status. Ved hjælp af postkolonial teori, forsøger artiklen at belyse hvordan der stadig er indlejret i brudstykker af kolonial tankegang i Vestens måde forstå verden på.

Litteraturliste

Bhabha, Homi 2010: *The Location of Culture*. Routledge, London.

Bjørst, Lill Rastad 2011: *Arktiske Diskurser og Klimaforandringer i Grønland: Fire (Post)humanistiske Klimastudier*. Københavns Universitet, København.

Brimnes, Niels 2004: "Fra enerådende diskurs til flertydig dialog: E. W. Saids 'Orientalism' og moderne kulturmødeteori" *Kontur*, 8, s. 26-29.

Fienup-Riordan, Ann 1995: *Freeze Frame: Alaska Eskimos in the Movies*. University of Washington Press, Seattle.

Huddart, David 2005: *Homi K. Bhabha*. Routledge, London.

Law, John 2015: "What's wrong with a one-world world?". *Scandinavian Journal of Social Theory*, 16:1, s. 126-139.

Lindroth, Maja & Heidi Sinevaara-Niskanen 2016: "The Biopolitics of Resilient Indigeneity and the Radical Gamble of Resistance". *Resilience*, 2:4, s. 130 -145.

Said, Edward W. 2003: *Orientalism*. Penguin Books, London.

Sejersen, Frank 2016: *Rethinking Greenland and the Arctic in the Era of Climate Change*. Routledge, London.

Thisted, Kirsten 2006: "Eskimoeksotisme - et kritisk essay om repræsentationsanalyse". *Kult*, 3, s. 61-77.

Thisted, Kirsten 2013: "Discourses of Indigeneity: Branding Greenland in the Age of Self-Government and Climate Change". Sverker Sörlin (red.): *Science, Geopolitics and Culture in the Polar Region: Norden beyond Borders*, bd. 2, s. 227-258.

Internetsider

https://sermitsiaq.ag/chefredaktoeren-anbefalerkan-daemningen-holde?fbclid=IwAR3CyyNlwVBm_oqsCrIn_7yIZpFDPYG-W4QnqMG4whS7Ebl6cEV_ZS-W2PQ (Besøgt 3/12 – 2018)

<https://knr.gl/da/nyheder/klimaaftalens-konsekvenser-gr%C3%B8nland-unders%C3%B8ges> (Besøgt 12/12 - 2018)

<https://knr.gl/da/nyheder/ia-og-demokraterne-tilfredse-med-klimaaftalen>
(Besøgt 28/11-2018)

<https://www.fnforbundet.dk/arkiv/nyheder-2014/hvem-er-de-oprindelige-folk>
(Besøgt 9/1-2019)

https://www.unric.org/html/danish/oprindelige_folk/mainpage.htm
(Besøgt 9/1 - 2019)

<https://www.information.dk/indland/2012/01/danmark-forstyrrer-groenlandske-vaekstdroemme>
(Besøgt 2/1 2020)

<https://www.berlingske.dk/nyheder/groenland-faar-kritik-klimamaal>
(Besøgt 2/1 2020)

Spørgsmål § 37 fra Inatsisartut til Naalakkersuisut hentet fra:

https://ina.gl/documents/para3637/2016/svar/003_klima_saol_svar.pdf
(Besøgt 3/11 2018)